

Як зацікавити інвестора у спільному проєкті з державою

Михайло КОЧЕРОВ,

адвокат, к.ю.н.,

керуючий партнер IBC Legal Services

В Україні діє ціла низка законів, які визначають організаційні, правові та фінансові засади державної підтримки і захисту як інвесторів, так і здійснених ними інвестицій. Наші держпосадовці увесь час говорять про створення в країні сприятливих умов для залучення інвестицій, про розвиток галузей та регіонів, розбудову економіки, створення нових робочих місць тощо. Це з одного боку. А з іншого кількість справ, які знаходяться у провадженні адміністративних судів України, свідчить про те, що рішення та дії суб'єктів владних повноважень безперестанно порушують права та законні інтереси бізнесу, тобто інвесторів.

Отже, як би дивно це не звучало, у державі існує два вектори: перший — робота депутатського корпусу над удосконаленням законодавства, яке має боротися з проявами правопорушень, другий — недобросовісна робота держслужбовців, які, судячи з кількості задоволених судами позовів, постійно нехтують нормами права та створюють для інвесторів проблемні ситуації, тобто є суб'єктами вказаних правопорушень. При цьому представники обох векторів разом з інвесторами проводять наради та «круглі столи», предметом яких є обговорення різноманітних аспектів ведення бізнесу та законодавчих ініціатив.

Якщо ми подивимося на різноманітні звіти, у т.ч. звіт бізнес-омбудсмена в Україні за 2020 р., то з'ясуємо, що темпи ділової активності в державі значно скоротилися, і пандемія не була при цьому вирішальним фактором. Однак кількість скарг на адресу бізнес-омбудсмена у майже всіх кварталних періодах була вищою, ніж у докоронавірусному 2019 р. Тому виникає питання: як у таких умовах зацікавити бізнес зробити інвестицію у спільний проєкт з державою? Спробуємо надати відповідь, спочатку виходячи з приписів законів, які регулюють питання інвестування та передбачають гарантії для інвесторів.

Одним з таких є Закон України «Про державно-приватне партнерство». У ст. 20 цього Закону, крім тривіальних гарантій щодо дотримання державою встановлених законодавством умов діяльності інвесторів та невтручання державних ор-

ганів у діяльність приватних партнерів (які, до речі, закріплені у Господарському кодексі України ще з 2004 р.), містяться дві нововведені гарантії, які, на думку законотворчого корпусу, мають пробудити у інвесторів бажання вкладати кошти у спільний бізнес.

Перша гарантія — «компенсаційна», яка передбачає умову компенсації інвестору зробленого ним вкладу в держав-

Другим законом, який визначив умови інвестування в проєкти, що здійснюються на умовах концесії, є Закон України «Про концесії». У ньому разом з тривіальними гарантіями також присутня «законодавча» гарантія, проте «компенсаційна» у обмеженому вигляді передбачена тільки для концесії на ринках, що перебувають у стані природної монополії. Водночас передбачається «ексклюзивна» гарантія — концесіонер може бути наділений спеціальними або ексклюзивними правами, які пов'язані з реалізацією проєкту, що здійснюється на умовах концесії.

Третім законом, який визначає організаційні засади державної підтримки інвестиційних проєктів, є Закон «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні», який набув чинності у лютому ц.р. У ньому присутні лише тривіальна та «законодавча» гарантії.

Чи достатньо наведених вище гарантій для інвестора для його впевненості у прийнятті рішення про провадження господарської діяльності разом з державою? Якщо розглядати питання тільки в аспекті положень наведених законів, можна сказати, що достатньо, адже вказані гарантії певною мірою нівелюють комерційні ризики інвестора. Якщо ж виходити з результатів соціологічних досліджень, то частка бізнесменів, які мають безпосередній досвід зіткнення з корупцією, становить не менше 40%, що одночасно не задовольняє ані бізнес, ані суспільство в цілому. Тобто корупція в нашій державі, як і раніше, залишається однією з найважливіших проблем під час реалізації інвестиційних проєктів.

Усі три наведені вище закони передбачають значні обсяги інвестування в проєкти, які прямо пов'язані з будівництвом великих інфраструктурних об'єктів, а отже, інвестор повинен буде «боротися» з проблемами у найбільш корумпованих на поточний момент сферах: митниця, земельні відносини, містобудування та судочинство. З наведеного випливає, що до того часу, поки держава не зробить істотний прорив у протидії корупції, зацікавити інвестора працювати на умовах державно-приватного партнерства буде дуже складно. **М**

ПОКИ ДЕРЖАВА НЕ ЗРОБИТЬ ІСТОТНИЙ ПРОРИВ У ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ, ЗАЦІКАВИТИ ІНВЕСТОРА ПРАЦЮВАТИ НА УМОВАХ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА БУДЕ ДУЖЕ СКЛАДНО

но-приватне партнерство або право такого інвестора відмовитися від договору чи призупинити його виконання, якщо ціни на його товари, що підлягають державному регулюванню, не є економічно обґрунтованими, а також відсутня належна компенсація.

Друга — «законодавча» гарантія, коли до прав інвестора протягом строку дії договору має застосовуватися законодавство України, чинне на день укладення договору. Звичайно, не обійшлося без виключень: ця гарантія поширюється лише на зміни цивільного і господарського законодавства і не стосуються змін законодавства, в якому не діють принципи рівності сторін, тобто податкового, валютного та митного тощо.